

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף כט

משנתנו לעיל אסרה בהנאה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח והתירה בשל נכרי. הגמרא מבררת כדעת מי מהתנאים שהוזכרו בברייתא בדף הקודם שנויה משנתנו:

אי אפשר לומר כרבי יהודה, לפי שהוא אסר בהנאה לאחר הפסח אף חמץ של נכרי (= רבי יהודה לא אמר כך במפורש, אלא שכך משמע מדבריו, לפי שהוא לא חילק בין חמץ של ישראל לחמץ של נכרי). ואי אפשר לומר כרבי שמעון, לפי שהוא התיר בהנאה לאחר הפסח אפילו חמץ של ישראל. ואי אפשר לומר כר"י הגלילי, לפי שהוא מתיר בהנאה חמץ של ישראל אפילו בתוך הפסח.

למסקנת הגמרא:

לדעת רב אחא בר יעקב: משנתנו כרבי יהודה, וכל דבריו בברייתא לעיל נאמרו רק לגבי חמץ של ישראל, אבל חמץ של נכרי מותר מן התורה אפילו באכילה ואפילו בפסח.

לדעת רבא: משנתנו כרבי שמעון הסובר שחמץ שעבר עליו הפסח מותר מן התורה, אלא שחכמים קנסו אותו שיאסר בהנאה משום שהוא עבר עליו בפסח על "בל יראה" ו"בל ימצא".

האוכל חמץ של הקדש במועד מעל: מי שאכל חמץ של הקדש בפסח, חייב לשלם להקדש את דמי החמץ בתוספת חומש וכן להביא קרבן מעילה. וזה כדעת רבי שמעון הסובר שחמץ מותר בהנאה לאחר הפסח (אלא שקנסו חכמים לאסור משום שהוא עבר על 'בל יראה', אבל בחמץ של הקדש שהוא לא עבר על איסור לא קנסו חכמים) וא"כ הוא הפסיד את ההקדש, שהרי הגזבר של ההקדש היה יכול למוכרו לאחר הפסח. ויש אומרים שהוא לא מעל, כלומר שכיון שהוא חייב כרת על אכילת החמץ הרי הוא פטור מלשלם את דמיו. דין זה נקרא 'קם ליה בדרבה מיניה' (= 'העמד אותו בחמור ממנו'), כלומר שמי שעבר על איסור שיש בו גם חיוב מיתה וגם חיוב ממון, אנו מחייבים אותו רק בעונש החמור (= מיתה) ופוטרים אותו מהעונש הקל (= ממון).

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הגמרא מבררת מי זה 'יש אומרים': נחלקו התנאים במס' כתובות האם דין 'קם ליה בדרכה מיניה' נאמר רק במי שהתחייב מיתה בידי אדם או גם במי שהתחייב מיתה בידי שמים או כרת.

'יש אומרים' הכוונה לרבי נחוניא בן הקנה הסובר שדינו של יום כיפור הוא כמו שבת. ביאור: מי ששרף את הגדיש של חברו ביום כיפור, הרי הוא חייב כרת על ההדלקה אבל פטור מלשלם לחברו את דמי הגדיש מדין 'קם ליה בדרכה מיניה', לפי שרבי נחוניא סובר שכשם שהעושה מלאכה בשבת הרי הוא חייב מיתה ופטור מן התשלומים כך העושה מלאכה ביום הכיפורים הרי הוא חייב כרת ופטור מן התשלומים, שלעניין 'קם ליה בדרכה מיניה' כרת הוא כמו מיתה.

ביאור נוסף על המחלוקת הנ"ל בעניין האוכל חמץ של הקדש בפסח: לדעת רב יוסף התנאים הנ"ל סוברים כדעת ר"י הגלילי (לעיל כח:) שחמץ מותר בהנאה אפילו בפסח, והם נחלקו האם מותר לפדות בהמת קדשים בעלת מום כדי להאכילה לכלבים. שהתנא שסובר שהאוכל חמץ של הקדש בפסח מעל סובר שמותר לפדות בהמת קדשים בעלת מום כדי להאכילה לכלבים, ולכן לחמץ של ההקדש בפסח יש ערך שהרי היה אפשר לפדותו ולהאכילו לכלבים, ונמצא שזה שאכלו הפסיד את ההקדש. והתנא שסובר שלא מעל סובר שאסור לפדות בהמת קדשים בעלת מום כדי להאכילה לכלבים, וא"כ לחמץ של ההקדש בפסח אין שום ערך, ונמצא שזה שאכלו לא הפסיד כלום להקדש ולכן לא מעל.

רב אחא בר רבא: הביא את דברי רב יוסף בפירוש המחלוקת בנוסח שונה: לכולי עלמא אין פודין את הקודשים להאכילם לכלבים, וסוברים כרבי שמעון שחמץ אסור בפסח בהנאה אבל מותר באכילה לאחר פסח לישראל. המחלוקת היא בדבר הגורם לממון (החמץ הזה שעכשיו אינו ממון אך גורם לממון לאחר פסח) האם נחשב כממון דמי וממילא יש בו מעילה או לא.

רב אחא בר יעקב: לכולי עלמא דבר הגורם לממון נחשב כממון. המחלוקת היא האם פוסקים כרבי שמעון שהחמץ מותר לאחר הפסח וממילא הוא גורם לממון, או כרבי יהודה שהוא אסור אחרי פסח וממילא אינו גורם לממון. רב אחא בר יעקב חזר בו ממה שאמר לעיל שלדעת רבי יהודה חמץ שמותר בראיה מותר גם באכילה בפסח, כי אם כן היה מותר לאכול חמץ של הקדש ובדאי שהיה בו מעילה.

(המשך מדף קודם ↑)

רב אשי: **לכולי עלמא א.** אין פודין את הקודשים להאכילם לכלבים, וממילא אינם ראויים בפסח להנאה ב. דבר הגורם לממון לאו כממון דמי, וממילא גם אם ראוי החמץ לאחר הפסח אינו נחשב בפסח כממון. המחלוקת האם פוסקים כרבי יוסי הגלילי שחמץ בפסח מותר בהנאה, או כרבי יהודה ורבי שמעון שאסור.

הסוגיא הבאה עוסקת בחמץ שנתערב במאכלים אחרים. ויש בזה שלוש דעות: רב, שמואל, רבי יוחנן.

רב: רב סובר כרבי יהודה שחמץ אחר הפסח אסור בהנאה. רב סובר (וכן שמואל) שכל איסורים שבתורה שנתערבו מין במינו (כגון חתיכת בשר נבילה עם חתיכות בשר כשירה) אפילו ב'משהו' איסור לא בטל, אבל שלא במינו (כגון חתיכת בשר נבילה עם חתיכות מאכלים אחרים) אם האיסור לא נותן טעם בהיתר הוא בטל.

לכן חמץ בזמנו כלומר בתוך פסח - אסור אם נתערב במינו אפילו במשהו. וכן אפילו שלא במינו, מכיון שרב גזר גם אם נתערב שלא במינו שיהא אסור במשהו אטו (= מחשש) שיתערב במינו ויבואו להתירו בנותן טעם. (הסיבה שחשש לכך דווקא בחמץ, בגלל שאנשים לא בדילים ממנו כל השנה שלא כשאר איסורים).

וחמץ שלא בזמנו כלומר לאחר הפסח - אם נתערב במינו אסור במשהו, כי כאמור רב סובר כרבי יהודה שחמץ אחר הפסח אסור בהנאה. אבל אם נתערב שלא במינו לא גזר כאן שזה כבר לא בזמנו וגם לא במינו.

שמואל: סובר כרב כאמור שמין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם, אבל הוא לא גוזר בחמץ בזמנו שלא במינו אטו מינו. ולכן חמץ בזמנו - במינו אסור במשהו, ושלא במינו מותר אם אינו נותן טעם בתערובת. אבל חמץ לאחר זמנו - מותר אפילו אם נותן טעם בתערובת, כי שמואל סובר כרבי שמעון שחמץ אחר פסח מותר בהנאה, (ורבן קנסו אותו, אבל לא גזרו רבן על תערובת חמץ).

רבי יוחנן: סובר (וכן ריש לקיש) שכל איסורים שבתורה בין אם נתערבו במינם בין שלא במינם אסורים רק בנתינת טעם בתערובת. רבי יוחנן סובר גם כרבי שמעון שלאחר הפסח חמץ מותר בהנאה. ולכן חמץ בזמנו - בין במינו ובין שלא במינו אסור רק בנותן טעם. ולאחר זמנו - מותר.